

3-Borg blauw en unplugged

Ansje Monkhost

Drieborg heeft weer een eigen identiteit en toekomst.

Het dijkdorp uit de achttiende eeuw, op een steenworp afstand van de grens met Duitsland bij Nieuweschans, gebouwd op een van de eerste Dollarddijken uit de zestiende eeuw. Het dorp ligt in het gebied dat van het in de vijftiende eeuw verdronken Reiderland, dat beetje bij beetje in de loop der eeuwen op de Dollard werd teruggewonnen. Het is het enige dijkdorp in Groningen. En dat willen de Drieborgers weten ook.

Foto's Juul Sadée

De vijfhonderd inwoners van Drieborg mogen er dan trots op zijn, de toevallige passant zag tot voor kort een dorp als zo vele andere. Zonder eigen identiteit. Het heeft een soort lintbebouwing zonder echt centrum. Weliswaar met buurthuis, ijsbaan, voetbalhonk, sporthal en café, maar het is zo'n naamloos dorp waar je doorheen bent voor je het weet. Onterecht, zo oordeelden de dorpsbewoners, Drieborg moest maar eens wat meer naambekendheid krijgen. Daarbij gingen de gedachten uit naar kunst. 'Maar', aldus Jan Meijer, voorzitter van Dorpsbelangen Drieborg, *'de bevolking van Drieborg zat niet te wachten op iets heel abstracts en monumentaals bij de ingang van het dorp. Bovendien moest het passen binnen het dorpsvernieuwingproject waar we drie jaar geleden mee zijn begonnen en in het kader waarvan al het achterstallig onderhoud is aangepakt, verschillende kruispunten verkeersveiliger zijn gemaakt, het dorpsplein opnieuw is aangelegd en een nieuw groenvoorzieningsplan op stapel is gezet. Binnen dit grootschalige project - dat voor negentig procent wordt gefinancierd door de provincie - was ook ruimte gelaten voor kunst. Maar dan wel kunst die de historie en de identiteit van Drieborg zou benadrukken.'*

Het was dit uitgangspunt dat in de ogen van de Drieborgers feilloos werd aangevoeld door de Maastrichtse beeldend kunstenares Juul Sadée (1958). Het resultaat is 3-Borg Unplugged, dat er sinds 4 oktober voor garant staat dat de bezoeker het dorp niet meer onopgemerkt zal binnenkomen en verlaten. Juul Sadée 'kleurde' Drieborg blauw door middel van ogenschijnlijk her en der geplaatste terrazzo kubussen, een terrazzo bank van negen meter lang op de Oude dijk, een eenvoudig element van twee kubussen en een frame bij de Verlengde Hoofdweg, en een 'Fremdkörper' aan de Kroon-

polderweg. Ogenschijnlijk staan de beelden her en der verspreid over Drieborg, maar wie de moeite neemt, ziet al snel dat Juul Sadée de drie entrees van het dorp in een vloeiende lijn met elkaar heeft verbonden door een omtrekkende beschrijvende beweging: verspreid door Drieborg en het landschap langs wandelpaden zijn blauwe terrazzo kubussen geplaatst met historische landkaarten in email, die een indruk geven van de hele polder- en dijkgeschiedenis van het gebied.

Dorp en omgeving

'Uitgangspunt is het ervaren van Drieborg als ruimtelijke samenstelling van dijk, wegen, paden, bebouwing en beplanting plus haar bewoners als een geheel binnen het omringende landschap', aldus Sadée. 'Toen ik voor het eerst in Drieborg kwam, dacht ik "mijn hemel, wat moet ik hier nou maken?" Ik reed ernaartoe en voor mij als Limburgse leek het allemaal zo breed en kaal. En dan opeens al die huisjes. Een heel eenvoudige bebouwing, maar met een eeuwenoude landschappelijke geschiedenis van dijk- en poldervorming. Niet alleen een eenvoudige bebouwing, maar ook een rommelige bebouwing, besracting en beplanting', aldus Juul Sadée. Toch was het ook deze min of meer chaotische structuur die haar charmeerde, omdat ze hierin de identiteit van het dorp herkende: saamhorigheid, beweging, niet star binnen kaders. 'De hele vormgeving van het dorp is onrustig. Soms zijn er trottoirs, soms niet. Iedereen heeft zo zijn eigen huisje met van alles erop en eraan. Deze ongedwongenheid heeft zijn charme. Daar moet je niet aankomen. Het handhaven van die ongekunsteldheid heb ik ook in de titel van mijn kunstwerk "3-Borg Unplugged" tot uiting willen laten komen.'

Dijkbewustzijn

Wat Juul Sadée wel wilde veranderen was de onrust. *'Ik wilde proberen er een soort ritme in te brengen, waarbij ik het heel belangrijk vond dat de kunstwerken niet op zichzelf zouden staan, maar binnen een mooie*

Juul Sadée

totale vormgevingsstructuur', aldus Juul Sadée, die in haar ontwerp voor 3-Borg Unplugged dan ook aanbevelingen deed voor de beplanting van het dorp. 'Het kunstwerk was duidelijk onderdeel van het hele project dorpsvernieuwing. Op een gegeven moment heb ik de brutaliteit gehad om me te verdiepen in de voorstellen van de Heidemij. Toen bleek ook dat ik een totaal andere benadering had van bijvoorbeeld de reconstructie van de dijk. De Heidemij schreef in haar plan: 'Het is een dijk en die kun je benadrukken door de lijn van de dijk te accentueren door er nog meer bomen te planten.' In mijn visie is dat een heel tweedimensionale benadering. Een dijk is voor mij veel meer een plastische vorm -hoog/laag/belling- en in feite zou je die specifieke vorm er nog meer moeten laten uitspringen door bomen juist weg te halen, waardoor die grondvorm beter zichtbaar wordt.' Een van de onderdelen van het kunstwerk bevindt zich ook niet voor niets op de Oude Dijk: een negen meter lange azuurblauwe terrazzo bank, bijna loodrecht op de dijk, onderbreekt de rechte lijn. Glad en glanzend op aluminium poten biedt ze plek voor een picknick met een schitterend uitzicht over de lager gelegen landerijen. Het 'dijkbewustzijn' van 3-Borg Unplugged.

Vervloeiingsbewustzijn

Het tweede 'bewustzijn' dat Sadée vorm gaf, staat sinds oktober, toen de kunstwerken werden geïnstalleerd met veel mankracht uit het dorp zelf, aan de

Verlengde Hoofdweg. Hier, aan het begin van het wandelpad, wordt de entree gevormd door een 'poort' van twee blauwe terrazzo kubussen met een zuil van geschoren meidoorn in een gegalvaniseerd stalen hoekkader. *'Ik heb daar bewust voor een eenvoudige markering gekozen, omdat daar de overgang van dorp naar landschap zo mooi is. Het was zonde om dat te doorbreken. Het 'vervloeiingsbewustzijn', van dorp naar omringend landschap, van oud naar nieuw.'*

Polderbewustzijn

De derde markering, het 'polderbewustzijn', staat aan de Kroonpolderweg. Sadée noemt het een 'Fremdkörper'. *'Het is een vreemd geval dat is gebaseerd op een Limburgs gegeven. Daar staat bij teder dorpsentree een kapelletje met bomen. Het is een intieme plek, waar je tot bezinning kunt komen.' Het beeld bestaat uit een aantal onderdelen in brons, email, staal en terrazzo en lijkt de meeste raakvlakken te hebben met haar autonome werk, dat wordt gekenmerkt door het gebruik van de meest uiteenlopende materialen. Die link is voor haar ook belangrijk. 'Ik ben altijd bezig met het samenvoegen van onderdelen, grote installaties waar je doorheen kunt lopen, waar je diverse ervaringen kunt opdoen. Datzelfde geldt voor mij voor kunst in de openbare ruimte. Het moet een functie hebben. Niet dat het letterlijk gebruiksvoorwerpen moeten zijn, maar het moet wel een functie hebben in de beleving van mensen die er gebruik van maken.'*